

Herkomst

De zomereik (*Quercus robur*) is een van de meest voorkomende soorten in het West-Europese bos. En dat is al heel lang zo, want deze eikensoort is sinds de laatste ijstijd vanuit Spanje en Italië naar het noorden opgerukt. Eiken hebben veel licht nodig. Daarom hebben ze in "natuurlijke bossen" behoorlijke concurrentie van met name beuken. Maar overal in Nederland kun je eiken vinden. De oudste eik van Nederland (de Uiverboom, uiver = ooievaar) staat op het terrein van kasteel Doornenburg, hij is ongeveer duizend jaar oud. In de ons omringende landen staan echter eiken die nog veel ouder zijn.

De naam "quercus" komt waarschijnlijk van het keltische woord "quer", wat mooi betekent, en "cuex", het woord voor boom. Robur betekent "kracht".

Uiterlijk

Er zijn zomereiken – daar staat er eentje van in het park dichtbij het water in het midden van het park ongeveer – en wintereiken. Die laatste soort zie je veel minder en dat komt vooral omdat de zomereik veel meer eikeltjes krijgt, die bovendien groter zijn. Daarom zijn er veel meer zomereiken geplant dan wintereiken. Je kunt zomer- en wintereiken gemakkelijk uit elkaar houden. De eikeltjes van zomereiken groeien aan steeltjes en de bladeren van de wintereiken zijn veel minder diep ingesneden en groeien aan een steeltje. En dat steeltje aan het blad ontbreekt weer bij de zomereik.

Als een eik solitair staat, kan hij enorm groot en breed uitgroeien tot wel 35 m hoog en de kroon

kan wel 40 m breed worden. In bossen wordt de groei beperkt en ook heeft de kwaliteit van de grond natuurlijk invloed op de groei van deze boomsoort. Eiken houden het meest van zandgronden. De eerste paar honderd jaar van hun leven groeien eiken snel, maar daarna groeien ze voornamelijk in de dikte.

Eigenschappen

Eekhoorns zijn erg belangrijk voor eiken. De eikels zijn zwaar en vallen dus vlakbij de boom. Maar onder al die slecht verteerbare bladeren kunnen ze niet kiemen. Als een eekhoorn zo'n eikeltje meeneemt voor zijn wintervoorraad en die dan vergeet (en dat gebeurt nogal eens), dan is dat een ideale plek voor de groei van een nieuw eikje.

Eiken leveren veel mast op. Al vanaf de middeleeuwen werden de varkens het eikenbos in gejaagd om te eten, want eikels bevatten bijna 40% vet. De varkens werden dus "vetgemast". Het gezegde: "op eiken groeit de beste spek" verwijst daar naar. Het is jammer dat er zoveel tannine in eikels zit, anders zouden wij ook gemakkelijk lekkere hapjes kunnen maken van de soms overvloedige hoeveelheid eikels die je onder de bomen kunt tegenkomen. Nu blijft de menselijke consumptie meestal beperkt tot de zogenaamde "eikeltjeskoffie", waarvoor je de rauwe eikels goed moet roosteren en/of koken.

Op de stammen en takken van de eik komt een variatie aan kostmossen voor en er zijn honderden soorten insecten die bijna uitsluitend van eikenbomen houden. Soms vormen deze soorten een bedreiging voor de boom: de rupsen van de Wintervlinder en de Groene eikebladroller bijvoorbeeld kunnen een eikenbos kaal eten. Maar de eik is taai, hij herstelt zich door in juni gewoon weer voor de tweede keer in een seizoen nieuwe bladeren te maken.

Ook mensen zijn blij met eiken. De bast werd gebruikt door leerlooierijen en het hout is van prima kwaliteit. We maken er nog steeds van alles van en de meeste echt oude meubelstukken, denk aan gebeeldhouwde kerkbanken, preekstoelen, maar ook onderdelen van schepen, zijn allemaal van het zeer duurzame eikenhout. Een bijzonder nuttige boom dus, die eik.

Bijzonderheden

En dan zijn eiken ook nog eens "heilige" bomen. De Germanen, de Kelten, de Grieken en de Romeinen, allemaal verbonden ze de eik aan een van hun goden, resp. Donar, Taranis, Zeus en Jupiter. De Kelten gebruikten zelfs een boomkalender, waar de eik een speciale dag innam. De Keltische boomkalender kun je vergelijken met

sterrenbeelden. Er zijn 21 boomtypen die corresponderen met zowel een periode in de winter als in de zomer (of lente en herfst). Maar de eik heeft een eigen dag (net als de beuk, de berk en de olijf). Mensen die op 21 maart geboren zijn, vallen onder het teken van de eik. De eik staat voor dapper, sterk, verstandig, actief en onafhankelijk.

Tot slot

Ofschoon de zomereik dus een veel voorkomende boomsoort is, kunnen we toch met tevredenheid naar onze eik aan de vijver kijken. Ga er echter niet tijdens een onweer onder staan. De eik heeft een lange penwortel die rechtstreeks naar het grondwater leidt. Er is dan ook een oud gezegde dat luidt: "van eiken moet je wijken, maar boeken (beuken) moet je zoeken". Of zoals een vriend van ons zegt: "beuk is leuk, eik is lijk".